

Αλέξανδρος Παπάγος: Ο Στρατάρχης της Νίκης.

Γράφει η Χρύσα Παρίση. Αντιδήμαρχος Παιδείας & Πολιτισμού Δήμου Παπάγου-Χολαργού τ. Πρόεδρος Δημοτικής Κοινότητας Παπάγου.

Συμπληρώνονται σήμερα (**30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ**) 75 χρόνια από την ημέρα που ο Ελληνικός Στρατός πέτυχε τη τελική νίκη στον Γράμμο και το Βίτσι, εξασφαλίζοντας την παραμονή της χώρας μας στον χώρο των δημοκρατικών κρατών. Αναμφισβήτητα, ο άνθρωπος που συνέβαλε καταλυτικά στην επιτυχία αυτή ήταν ο **Αλέξανδρος Παπάγος*****.

Τον Ιανουάριο του 1949, και ενώ η μάχη για την αντιμετώπιση των ανταρτικών δυνάμεων του ΚΚΕ συνεχιζόταν από το 1946, ο παλαίμαχος πολιτικός Θεμιστοκλής Σοφούλης έλαβε την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Πρώτη ενέργεια της Κυβέρνησης εκείνης ήταν η επιλογή του Στρατηγού Αλέξανδρου Παπάγου για τη θέση του Αρχιστρατήγου, με ευρύτατες δικαιοδοσίες.

Ο Παπάγος είχε ήδη τη φήμη του επικεφαλής των ελληνικών δυνάμεων στο Έπος του 1940-41. Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, το 1945, από το στρατόπεδο Νταχάου όπου τον κρατούσαν έγκλειστο οι Γερμανοί, παρέμενε στην αποστρατεία. Το 1949 ήταν ήδη 66 ετών ενώ η υγεία του ήταν βεβαρυμμένη.

Μπροστά στη δύσκολη κατάσταση που αντιμετώπιζε ο Εθνικός Στρατός, μέσα στο 1948, η Κυβέρνηση θεώρησε ότι ο Παπάγος ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος να πάρει στα χέρια του την κατάσταση. Για τον λόγο αυτό τον ανακάλεσε στην ενέργεια, ζητώντας του να αναλάβει την ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, δίνοντάς του μάλιστα ευρείες δικαιοδοσίες για το σύνολο των στρατιωτικών ζητημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, ο Παπάγος παραμέρισε τους ξένους στρατιωτικούς (Βρετανούς και κυρίως Αμερικανούς) οι οποίοι συμμετείχαν στα συμβούλια και είχαν λόγο σε όλα τα στρατιωτικά θέματα. Επέβαλλε αυστηρότατη πειθαρχία στο στράτευμα, ενώ, όπως διαβάζουμε σε διάφορες στρατιωτικές εκθέσεις, "εμφύσησε ένα νέο επιθετικό πνεύμα και εφάρμοσε ευρέως την αρχή της συγκέντρωσης των δυνάμεων".

Εν τω μεταξύ ο Ελληνικός Στρατός είχε αρχίσει να παραλαμβάνει σύγχρονο πολεμικό υλικό, καθώς και άλλα εφόδια από τις ΗΠΑ, ενώ το προσωπικό εκπαιδευόταν εντατικά στη χρήση τους. Επιπλέον, η ευρεία επιστράτευση που είχε εφαρμοστεί, απέφερε κατά την κρίσιμη χρονική στιγμή της τελικής προσπάθειας, περίπου 300.000 άνδρες υπό τα όπλα.

Μετά τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν οι εθνικές δυνάμεις σε Πελοπόννησο, Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία και σε άλλες περιοχές της χώρας, ήταν φανερό πως τα πράγματα οδηγούνταν προς την τελική σύγκρουση. Ο Ελληνικός Στρατός είχε καταφέρει να απαγκιστρώσει ισχυρές δυνάμεις από τον υπόλοιπο ελλαδικό χώρο και να τις στρέψει προς τον Γράμμο και το Βίτσι, όπου βρίσκονταν συγκεντρωμένος ο κύριος όγκος των ανταρτικών δυνάμεων. Εκεί, πριν από 66 χρόνια δόθηκε η τελική μάχη, με την οποία εξασφαλίστηκε η πολυπόθητη ειρήνη και γαλήνη στην πατρίδα μας.

Ακολούθησε η ανασυγκρότηση της χώρας για την επούλωση των πολλών πληγών που είχε συσσωρεύσει μια δεκαετία πολεμικών συγκρούσεων, τριπλής κατοχής, εσωτερικών συγκρούσεων και τέλος η προσπάθεια βίαιης κατάληψης της εξουσίας, με συνέπεια έναν τριετή αιματηρό και καταστροφικό εμφύλιο πόλεμο. Και εδώ η συμβολή του Παπάγου ήταν ουσιαστική. Καταρχήν μερίμνησε για το στράτευμα, και συνέβαλε στην ίδρυση Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας, του οποίου ήταν ο πρώτος αρχηγός, θέση από την οποία παραιτήθηκε

τον Μάιο του 1951, τιμημένος με τον τίτλο του "Στρατάρχη". Αργότερα, ως εκλεγμένος, με συντριπτική πλειοψηφεία, πρωθυπουργός της χώρας, από τον Νοέμβριο 1952 έως τον θάνατό του τον Οκτώβριο 1955.

Μπορεί πολλοί παράγοντες να συνέβαλλαν στη τελική νίκη των εθνικών δυνάμεων τον Αύγουστο του 1949, αλλά δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι η νίκη ήρθε μέσα σε οκτώ μήνες αφότου την αρχιστρατηγία ανέλαβε ο Αλέξανδρος Παπάγος!

Όλοι εμείς που γεννηθήκαμε ή που σήμερα κατοικούμε στο προάστιο που φέρει το όνομά του, τον θυμόμαστε και τιμούμε την προσφορά του.

*****Ο Αλέξανδρος Παπάγος** γεννήθηκε στην Αθήνα στις 9 Δεκεμβρίου 1883. Πατέρας του ήταν ο αντιστράτηγος Λεωνίδας Παπάγος με καταγωγή από τις Κυδωνίες της Μικράς Ασίας και μητέρα του η Μαρία Καλίνσκυ, ανιψιά του εθνικού ευεργέτη Γεωργίου Αβέρωφ.

Μετά τις γυμνασιακές του σπουδές, το 1901 εγγράφηκε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, αλλά την εγκατέλειψε ένα χρόνο αργότερα, προκειμένου ν' ακολουθήσει στρατιωτική εκπαίδευση στο εξωτερικό, καθότι είχε παρέλθει το όριο ηλικίας για την εισαγωγή του στη Σχολή Ευελπίδων. Φοίτησε για μία διετία (1902 – 1904) στη στρατιωτική σχολή των Βρυξελλών και την επόμενη διετία στη σχολή Ιππικού του Ιπρ.

Το 1906 επέστρεψε στην Ελλάδα και κατετάγη στο στρατό ως Ανθυπίλαρχος στο Όπλο του Ιππικού. Το 1911 παντρεύτηκε τη Μαρία Καλίνσκυ, εγγονή του στρατηγού Τιμολέοντα Βάσσου, με την οποία απέκτησαν δύο παιδιά, την Ειρήνη (1914), σύζυγο του γλύπτη Γιάννη Παππά και τον Λεωνίδα (1912), διπλωμάτη και αυλάρχη των ανακτόρων.

Ο Παπάγος συμμετείχε στους Βαλκανικούς Πολέμους ως Υπίλαρχος κι έλαβε μέρος στις επιχειρήσεις για την κατάληψη των Ιωαννίνων. Δεδηλωμένος φιλοβασιλικός ο Παπάγος, μετά την επικράτηση του Ελευθέ-

ριου Βενιζέλου το 1917, αποστρατεύτηκε κι εξορίστηκε διαδοχικά στα νησιά Ίο, Θήρα, Μήλο και Κρήτη.

Η νίκη των «Κωνσταντινικών» και η επάνοδος του Βασιλιά Κωνσταντίνου το Νοέμβριο του 1920 είχε ως επακόλουθο την ανάκληση του Παπάγου στο στράτευμα και την αναδρομική απόδοση του βαθμού του Αντισυνταγματάρχη. Συμμετείχε στη Μικρασιατική Εκστρατεία ως Επιτελάρχης σε μονάδες του Ιππικού, όπου και παρέμεινε μέχρι την κατάρρευση του Μετώπου τον Αύγουστο του 1922.

Μετά την Επανάσταση Πλαστήρα, το 1922, αποστρατεύτηκε εκ νέου. Επανήλθε για δεύτερη φορά στις τάξεις του στρατού το 1926 επί οικουμενικής κυβέρνησης με το βαθμό του Συνταγματάρχη και μέχρι το 1935 είχε φθάσει στο βαθμό του Αντιστρατήγου, διοικώντας σημαντικές μονάδες του Ελληνικού Στρατού.

Στις 10 Οκτωβρίου 1935, ως αρχηγός του Στρατού οργάνωσε κίνημα μαζί με τους ομολόγους του υποναύαρχο Οικονόμου και αντιπτέραρχο Ρέππα, προκαλώντας την παραίτηση της κυβέρνησης Παναγή Τσαλδάρη κι επιταχύνοντας τις εξελίξεις για την επαναφορά της βασιλείας στη χώρα μας. Ο Γεώργιος Κονδύλης, που βρισκόταν σε συνεννόηση με τους πραξικοπηματίες, σχηματίζει αμέσως κυβέρνηση, ορίζοντας τον Παπάγο υπουργό Στρατιωτικών. Η νέα κυβέρνηση προκήρυξε δημοψήφισμα για τη μορφή του πολιτεύματος, το οποίο απέβη υπέρ της Βασιλευόμενης Δημοκρατίας και ο Παπάγος ορίστηκε να μεταφέρει το αποτέλεσμα στο Βασιλιά Γεώργιο Β' στην Αγγλία, όπου διέμενε.

Όταν ο Ιωάννης Μεταξάς έγινε πρωθυπουργός, επανήλθε στην αρχηγία του στρατεύματος την 1η Αυγούστου 1936, παρέχοντάς του σημαντική βοήθεια στο πραξικόπημα της 4ης Αυγούστου. Παρέμεινε στη θέση αυτή και κατά τη διάρκεια της Δικτατορίας Μεταξά, συμβάλλοντας στην αναδιοργάνωση και τον επανεξοπλισμό του ελληνικού στρατού στον διαφαινόμενο πόλεμο.

Με την κήρυξη του ελληνοϊταλικού πολέμου ανέλαβε Αρχιστράτηγος του στρατού ξηράς, καταφέροντας, παρά τις υλικές αδυναμίες και τον αρχικό αιφνιδιασμό, να οργανώσει την αποτελεσματική άμυνα της χώρας

και να απωθήσει τα ιταλικά στρατεύματα στην αλβανική ενδοχώρα. Παρέμεινε στην ηγεσία του στρατεύματος έως τις 23 Απριλίου 1941, οπότε παραιτήθηκε, προκειμένου να μη συμμετάσχει στις διαπραγματεύσεις της συνθηκολόγησης μετά τη ναζιστική εισβολή και προέλαση, επικρίνοντας το στρατηγό Τσολάκογλου για το σχηματισμό δοσιλογικής κυβέρνησης.

Στη διάρκεια της Κατοχής, δημιούργησε μία πατριωτική οργάνωση, τη Στρατιωτική Ιεραρχία, στην οποία συμμετείχαν ως επί το πλείστον αξιωματικοί. Η αποκάλυψη της δράσης τους τον Ιούλιο του 1943 συνοδεύτηκε από την αποστολή του, μαζί με άλλους τέσσερεις αντιστράτηγους, σε στρατόπεδα συγκέντρωσης (στο Νταχάου, μεταξύ άλλων), στα οποία παρέμεινε μέχρι τη συνθηκολόγηση της Γερμανίας.

Επέστρεψε στην Ελλάδα τον Ιούλιο του 1945 και τον Ιούλιο του 1947 του απονεμήθηκε ο βαθμός του στρατηγού εν αποστρατεία. Στις 19 Ιανουαρίου 1949 η κεντρία κυβέρνηση Σοφούλη ανακάλεσε στην ενέργεια τον στρατηγό Αλέξανδρο Παπάγο και του ανέθεσε εν λευκώ τη Γενική Αρχιστρατηγία των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, με στόχο τη συντριβή της κομμουνιστικής ανταρσίας.

Η έκβαση του Εμφυλίου Πολέμου ήταν επιτυχής για τις αστικές δυνάμεις, με την καθοριστική συμβολή των Αμερικανών. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε το Βασιλιά Παύλο να απονεμίσει στον Παπάγο, για πρώτη φορά σε έλληνα στρατιωτικό, τον τίτλο του Στρατάρχη (17 Οκτωβρίου 1949). Ο Στρατάρχης Παπάγος παρέμεινε επικεφαλής των Ενόπλων Δυνάμεων, συμβάλλοντας στην ίδρυση στις 11 Απριλίου 1950 του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, σε αντικατάσταση των μέχρι τότε υφιστάμενων Υπουργείων Στρατιωτικών, Ναυτικών και Αεροπορίας, και την οργάνωση του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ), του οποίου υπήρξε και ο πρώτος αρχηγός.

Σημαντική υπήρξε η συμβολή του σε θέματα που αφορούσαν τη βελτίωση των όρων διαβίωσης των αξιωματικών, με τη σύσταση του Αυτόνομου Οικοδομικού Οργανισμού Αξιωματικών (ΑΟΟΑ) και τη δημιουργία ενός οικισμού στις ανατολικές πλαγιές του Υμηττού, που φέρει το όνομά του (Δήμος Παπάγου).

Οι αποτυχημένες προσπάθειες των βενιζελογενών δυνάμεων για τη δημιουργία ενός ισχυρού κεντρώου συνασπισμού οδήγησαν τον αμερικανικό παράγοντα να βλέπει θετικά τη λύση της ανάληψης της πρωθυπουργίας από τον δεξιό Παπάγο, που πλέον διέθετε ιδιαίτερα ισχυρό γόητρο στην ελληνική κοινωνία. Το εγχείρημα στηρίχθηκε και από τα μεγαλύτερα εκδοτικά συγκροτήματα της εποχής (Καθημερινή, Εστία, Βήμα), αλλά αντιμετώπισε τη σθεναρή αντίδραση των Ανακτόρων, που φοβούνταν απώλεια του ελέγχου του στρατεύματος.

Στις 28 Μαΐου 1951 ο Παπάγος υπέβαλε την παραίτησή του στον Πρωθυπουργό Σοφοκλή Βενιζέλο, εκφράζοντας την πρόθεσή του να πολιτευτεί. Στις εκλογές της 9ης Σεπτεμβρίου 1951 ο «Ελληνικός Συναγερμός», το κόμμα που είχε ιδρύσει στα πρότυπα του γαλλικού Συναγερμού του στρατηγού Ντε Γκολ, συγκέντρωσε το 36,53% των ψήφων, αλλά δεν εξασφάλισε αυτοδύναμη πλειονοψηφία στη Βουλή.

Ο Αλέξανδρος Παπάγος παραλαμβάνει από τον Νικόλαο Πλαστήρα. Οι κεντρώες πολιτικές δυνάμεις σχημάτισαν βραχύβια κυβέρνηση με πρόεδρο το Νικόλαο Πλαστήρα, η οποία μετά την ασθένειά του και την εκτέλεση του Νίκου Μπελογιάννη κλονίστηκε σοβαρά. Στις 10 Οκτωβρίου 1952 προκηρύχθηκαν εκλογές για τις 16 Νοεμβρίου, με νέο πλειοψηφικό σύστημα. Ο Ελληνικός Συναγερμός κατήγαγε θρίαμβο με ποσοστό 49,22% και 247 από τις 300 έδρες της Βουλής, με αποτέλεσμα να σχηματισθεί κυβέρνηση Παπάγου στις 19 Νοεμβρίου 1952.

Στο εσωτερικό μέτωπο, η κυβέρνηση Παπάγου ξεκίνησε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα για την ανοικοδόμηση της χώρας, μετά τον καταστροφικό εμφύλιο και την κατοχή. Στο οικονομικό πεδίο απόλυτος κυρίαρχος υπήρξε ο Υπουργός Συντονισμού Σπυρίδων Μαρκεζίνης, ο οποίος με τολμηρές κινήσεις κατάφερε τη μερική ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας.

Στις 9 Απριλίου 1953 η κυβέρνηση, με πρόταση του Μαρκεζίνη, προχώρησε στην υποτίμηση κατά 50% του εθνικού νομίσματος έναντι του δολαρίου, συνδέοντας με αυτό τον τρόπο την ισοτιμία της δραχμής με τα διεθνή νομίσματα, σύμφωνα με τις επιταγές του Μπρέτον Γουντς (1944). Η απόφαση αυτή θεωρείται από τις πλέον επιτυχημένες οικονομικές κινήσεις και συνέβαλε δραστικά στη σταθεροποίηση της εθνικής οικονομίας.

Η αντιπολίτευση κατηγόρησε επανειλημμένα την κυβέρνηση Παπάγου ότι δεν έπραξε αρκετά για την κοινωνική συμφιλίωση και την επούλωση των τραυμάτων του Εμφυλίου.

Στην εξωτερική πολιτική, η νέα κυβέρνηση ευθυγραμμίστηκε με την πολιτική των Η.Π.Α., κατανοώντας την ηγετική τους παρουσία μεταξύ των χωρών του Ελευθέρου Κόσμου και τους παραχώρησε το δικαίωμα της δημιουργίας στρατιωτικών βάσεων στο ελληνικό έδαφος. Δύο είναι τα σοβαρότερα προβλήματα στην εξωτερική πολιτική που αντιμετώπισε ο Παπάγος: το Κυπριακό και τα Σεπτεμβριανά.

Την περίοδο της διακυβέρνησής του κορυφώνεται ο απελευθερωτικός αγώνας των Κυπρίων από τη βρετανική αποικιοκρατία, που ζητούσαν την Ένωση με τη μητέρα – πατρίδα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την άμεση εμπλοκή της Ελλάδας, που αντιμετώπισε, όμως, και την αντίδραση της ισχυρής συμμάχου Μεγάλης Βρετανίας. Η έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ βρίσκει τον Παπάγο σοβαρά άρρωστο και ανίκανο να πάρει αποφάσεις. Οι συγκρούσεις στην Κύπρο οδηγούν σε χειροτέρευση τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, που φθάνουν στο κατώτερο δυνατό σημείο με το τουρκικό πογκρόμ κατά των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης στις 6 Σεπτεμβρίου 1955.

Ο Στρατάρχης Παπάγος πέθανε, τελικά, στις 4 Οκτωβρίου 1955, έπειτα από σύντομη ασθένεια, ενώ ήταν ακόμη πρωθυπουργός. Ο Βασιλιάς Παύλος έκανε την έκπληξη κι έχρισε διάδοχό του τον δυναμικό υπουργό Δημοσίων Έργων Κωνσταντίνο Καραμανλή και όχι κάποιο πρωτοκλασάτο στέλεχος της κυβέρνησής του, όπως τους δελφίνους Στέφανο Στεφανόπουλο και Παναγιώτη Κανελλόπουλο.

Πηγές : <http://roykoumoykoy.blogspot.gr/> &
<http://www.kosmonea.gr>